

Zbyněk Fiala: Co chystá BRICS

- CZ24 News | 20. srpna 2023

Nejméně 40 hlav států nebo vlád se zúčastní klíčového setkání skupiny BRICS v jihoafrickém Johannesburgu, která se tím začne měnit na zásadní organizaci Globálního jihu s nezápadní nebo i protizápadní orientací.

Před pár lety to byla jen zajímavost z excentrických komentářů, ale svět se najednou změnil a skupina BRICS začíná připravovat na zásadní revizi sítě mezinárodních vztahů, jak byla nastavena po druhé světové válce. Na gigantickou mezinárodní konferenci původně jen potenciální skupiny Brazílie, Ruska, Indie, Číny a Jihoafrické republiky (seřazené tak, aby zkratka měla lepší zvuk), přijede ve dnech od 22. do 24. srpna čínský prezident Si Ťin-pching osobně, zatímco ruský prezident Vladimír Putin se objeví jen virtuálně na obrazovkách.

Hostitelem je jihoafrický prezident Cyril Ramaphosa, který už zdůraznil bojový charakter setkání tím, že odmítl přítomnost francouzského prezidenta Emmanuele Macrona. Jednat budou země, které chtějí z neokoloniální minulosti definitivně vybědnout, nikoliv ji zakonzervovat nějakou cukrovou polevou.

Indický premiér Naréndra Módí a brazilský prezident Lula da Silva tam budou také a budou trochu brzdit čínské a ruské nadšení pro rychlé rozšiřování skupiny. Zájemců je prý až 80, ale zatím se mluvilo hlavně o Íránu, jehož prezident Ebráhím Raísí v minulých dnech jednal v Moskvě s ruským prezidentem Putinem.

Ve skutečnosti by do skupiny ráda vstoupilo více zemí Blízkého a Středního východu, které byly s Íránem dlouhodobě znepřáteleny, jako Saúdská Arábie nebo Sjednocené arabské emiráty. Je to jeden z příkladů toho, jak podnět BRICS mění svět - a pokud by mělo jít o trvalý pokles nepřátelství, pak k lepšímu.

Zájemce o vstup do velké organizace Globálního jihu, která se nám tak rodí před očima, spojuje hlavně to, co nechťejí. Především se hodlají bránit nadvládě dolaru a mezinárodních finančních institucí pod kontrolou USA. Všichni zneklidněli nad tím, jak Spojené státy začaly podřizovat svět a jeho hospodářství svému vnitřnímu právu, které vymezuje, kdo s kým a s čím smí obchodovat nebo dokonce jak zacházet s výrobky, které se jen dotkly americké účasti.

Překvapil také charakter amerických a evropských sankcí proti Rusku, jejichž součástí je zabavení ruských devizových rezerv v zahaničnických (hlavně tedy amerických) bankách. Do americké nepřítelství se může dostat prakticky kdokoliv, kdo se nyní zajímá o členství v novém uskupení kolem BRICS. Hazardní krok USA byl proto přijat jako varování a podnět k takové změně finančních toků, která by riziko zabavení snížila nebo zcela odstranila.

To je těžištěm úvah o „dedolarizaci“ vzájemných obchodních vztahů, například přechodem na nějakou společnou měnu BRICS. Ten však zrovna teď nevypadá nejnadějněji. Ruský rubl v minulých dnech oslabil na polovinu hodnoty, kterou měl před rokem paradoxně v reakci na evropské sankce, způsobující prudký růst ceny ropy. Tenhle extrém už máme za sebou, ale nečekaný příliv bohatství do Ruska vyvolal chuť spotřebitelů nakupovat dovážené zboží, včetně toho embargovaného, které do země proudilo jinudy. To spolu s obrovskými veřejnými výdaji způsobilo tlak na obchodní bilanci.

Po týdně se situace s rublem trochu zklidnila, ale na povrch vyplavaly spory o to, jak reagovat. Centrální banka prudce zvedla základní úrokovou míru z 8,5 na 12 procent, ale vyhnula se tržní intervenci. Vládní místa odrážela kritiku, že za pokles kurzu rublu mohou přehnané veřejné výdaje,

které jsou diktovány pokračující válkou na Ukrajině.

<https://www.bloomberg.com/news/articles/2023-08-18/no-one-in-russia-could-agree-on-how-to-wrest-control-of-the-ruble>

Čína zase odráží náznaky finanční krize spojené s prasknutím bubliny realitního trhu. Ve zprávách vyskočily názvy dosud prakticky neznámých realitních fondů, kterým se nedaří splácet kupony svých dluhopisů, protože během pandemie klesla stavební aktivita a oslabil příliv peněz do oboru. To může vyvolat řetězovou reakci, která by začala potápět napojené banky. Vláda reagovala urychlením připravovaných reforem na trhu cenných papírů a centrální banka poskytla bankám novou hotovost a intervenovala na trhu proti poklesu čínské měny RMB.

Pokud jde o ty reformy, v zásadě se jedná o posílení likvidity, čili aby obchodování bylo přístupnější, snazší a levnější. To by mělo přitáhnout zájem investorů o čínskou měnu a nahradit tak to, co nyní musí lepit centrální banka svými intervencemi.

<https://www.wsj.com/finance/investing/investors-fear-chinas-lehman-moment-is-looming-4364855d>

Jak současné čínské, tak ruské problémy nejspíš přibrzdí přípravy společné měny BRICS, ve které by tyto národní měny *řen-min-pi* (RMB) a rubl nemohly chybět, ale na druhou stranu, je to užitečná lekce. Nemůže jít o měnu, která je vhodná jen pro krásné počasí. Vytvoření společné měny však může být předběhnuto větším využitím národních měn v hospodářské výměně v blízkém sousedství.

Nemusí to však zabrzdit přeměnu stávající Nové rozvojové banky NDB, což je banka BRICS, v jakousi náhradu mezinárodních finančních institucí skupiny Světové banky. A velkým tématem bude také posílení potravinové bezpečnosti rozvojových zemí. Ta je ohrožena válkou na Ukrajině a změtí sankcí, na kterých se sice podařilo některým západním obchodníkům s obilím a hnojivy pohádkově vydělat, ale tvrdý dopad zamířil hlavně do Afriky.

Skutečnost, že konference zemí BRICS a jejich spřáteleného klubu se koná zrovna v Africe odráží změnu sebevědomí kontinentu. Čínský prezident Si Ťin-pching má vedle BRICS na programu i jednání s jihoafrickým prezidentem. Předehru k tomu činil pekingský podpis dvacítky dohod o nákupu jihoafrického zboží za 2,2 miliardy dolarů, píše čínský tisk.

<https://www.scmp.com/news/china/diplomacy/article/3231482/brics-summit-african-countries-wait-wings-expansion-economic-bloc>

Si bude v Johannesburgu také předsedat Čínsko-africkému dialogu, kde budou zastoupeny země jako Alžírsko, Egypt, Etiopie, Nigerie nebo Senegal. Ale nejzajímavější událost čínsko-afrických vztahů se odehrála pod touto úrovní. Zásadní změnu může přinést jižní čínská provincie Chu-nan, ležící na pozemní trase Pásu a stezky a s přístupem ke klíčovému čínskému nákladnímu přístavu. Ráda by se stala hlavním prostředníkem čínských obchodních vztahů s Afrikou.

Specializace měst a provincií je v Číně běžná, tohle by měla být jedna z nich. V posledním roce se objem výměny s Afrikou prostřednictvím provincie Chu-nan zdvojnásobil, ale zemědělský vývoz z této provincie do Afriky vzrostl skoro 17krát. Perspektivu naznačil třetí ročník výstavy a veletrhu *China - Africa Economic and Trade Expo* (CAETE) v provinčním centru Čang-ša. Přilákal zástupce 50 afrických zemí a přispěl k uzavření smluv za 10 miliard dolarů (v přepočtu, teprve uvidíme, v jakých měnách se to bude platit).

Nejde jen o výstavy a podepisovaná lejstra. Provincie v posledních letech vybuodovala obchodní infrastrukturu pro zemědělství, včetně například čínského centra pro obchody s kakaem. Další africké komodity, kterým se tu otevírá vstup, jsou káva (dodávám, že etiopská či keňská představují

světovou špičku) nebo med. Rozvíjí se také spolupráce v letecké dopravě, kde dominují Ethiopian Air.

Doplňují to národní dohody o obchodních platbách v národních měnách a RMB, které už byly uzavřeny se šesti státy afrického kontinentu. Provincie Chu-nan plánuje vznik zóny volného obchodu, která by ještě více otevřela brány africkým dovozům. Clearingové centrum pro obchody za čínskou měnu má nabídnout Čínská průmyslová a obchodní banka ICBC.

<https://thechinaproject.com/2023/07/06/why-a-chinese-provinces-trade-plans-could-be-a-game-changer-for-africa/>

Setkání BRICS tedy nebude festivalem hesel, jak už to s takovými bývá. Budeme hlídat podrobnosti programu, takhle událost stojí za to.

AUTOR: Zbyněk Fiala

[ZDROJ](#)